

КОНЯРСТВО ТА КІННОЗАВОДСТВО

УДК 636.1.03:042

ПОКАЗНИКИ СТАНУ КОНЯРСТВА УКРАЇНИ

Петрушко М.П., к. с.-г. н., доцент,

Батир Ю.Г., к. е. н., доцент,

Харківська державна зооветеринарна академія

Петруша Є.З., д. с.-г. н., професор,

Нагорний С.А., к. с.-г. н., доцент

Харківський національний технічний університет сільського

Господарства ім. Петра Василенка

***Анотація.** У статті наведені матеріали аналізу стану конярства у господарствах різних категорій України за період 1990 – 2011 рр. з динаміки чисельності поголів'я, а також з вирощування, реалізації на забій у живій масі та виробництва м'яса коней у забійній масі в усіх категоріях господарств та окремих регіонах України.*

***Ключові слова:** конярство, поголів'я, господарства, виробництво, конина, реалізація, регіони.*

Актуальність проблеми. Розрив економічних і господарських зв'язків між колишніми республіками СРСР після його розпаду негативно вплинув на стан ведення сільськогосподарських та промислових підприємств України. Тваринництво – одна із стратегічних галузей сільського господарства, рівень і розвиток якої значною мірою визначає продовольчу безпеку держави і якість харчування населення. За останні два десятиліття рівень виробництва основних видів продукції тваринництва зменшився до рівня 1955 – 1958 років. Особливо катастрофічний занепад тваринництва відбувся в сільськогосподарських підприємствах, в яких практично ліквідовані вівчарство і конярство.

Проблема збереження біологічного різноманіття тваринного і рослинного світу в останні роки стає однією з головних проблем біологічної і сільськогосподарської науки та людства в цілому. В зв'язку з цим, раціональне використання і збереження генетичних ресурсів, проведення господарського та генетичного моніторингу є актуальними для сучасного конярства.

Аналіз останніх даних. Загальна кількість населення Землі на кінець 2012 року досягла 7 млрд. осіб, а до 2050 року, за даними бюро інформації про населення [1] очікується його зростання до 9,3 млрд. чоловік, що по-

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

требуватиме і істотного збільшення обсягів виробництва продовольства. Так, світове виробництво м'яса до 2050 року має зрости з 228 до 463 млн. т., поголів'я великої рогатої худоби – з 1,5 до 2,6 млрд. голів, овець – і кіз з 1,7 до 2,7 млрд. голів [2]. Аналіз зміни чисельності поголів'я коней за період 1990 – 2005 р. показав [3], що зменшення становило 7,3 %. В наступні роки також продовжувалось скорочення загального поголів'я коней.

Завдання досліджень. Метою роботи було проведення аналізу стану конярства у господарствах різних категорій України за період 1990 – 2011 роки.

Матеріали та методи досліджень. При проведенні досліджень використовували загальноприйняті методи зоотехнічного і економічно – статистичного аналізу документів звітності Державного племінного реєстру «Селекція», Інституту тваринництва НААН та держстатистики України.

Результати досліджень. Основними показниками діяльності галузей тваринництва є чисельність наявного поголів'я тварин, обсяги виробництва основних видів продукції, продуктивність тварин і рентабельність ведення галузі. Динаміка загальної чисельності поголів'я коней за період 1990 – 2011 роки у різних категоріях господарств України [4] свідчить про те, що спрямованість змін була різною (рис. 1).

В 1990 році поголів'я коней в сільгоспідприємствах становило 95% і лише 37 тис. голів перебувало в господарствах населення. За перші 10 років після розпаду СРСР поголів'я коней зменшилось з 701 до 247 тис. голів, або в 2,8 рази і продовжувало скорочуватись у наступні роки. В господарствах населення з 1990 по 2000 рік поголів'я збільшилось більш як у 12 разів, а загальне в господарствах всіх категорій скоротилося лише на 37 тис. голів (5%). Практично відбувся перерозподіл належності поголів'я коней з сільгоспідприємств у господарства населення. В наступні 11 років виявлено більш інтенсивне зменшення поголів'я в сільгоспідприємствах і менш інтенсивне, але також скорочення поголів'я в господарствах населення. Щорічне середнє скорочення поголів'я в с.-г. підприємствах становило 35 тис. голів, а в господарствах населення – 15,3 тис. голів. Наведені дані свідчать про те, що процес скорочення чисельності поголів'я коней у країні не зупинено, що може призвести до знищення мало чисельних порід.

Загальна чисельність поголів'я коней у всіх категоріях господарств з 2005 по 2010 роки скоротилося на 25,4%. При цьому кількість племінних коней зменшилась на 5,7% (табл. 1), але особливо відчутні скорочення племінного поголів'я відбулися по чистокровній верховій (28,2%), новоолександрівській (35%), торійській (38,2%) породах.

Поголів'я племінних коней тракененської породи зросло на 4,3%, гучульської та української верхової – на 8%.

Кінні заводи України піддаються жорсткому економічному пресингу.

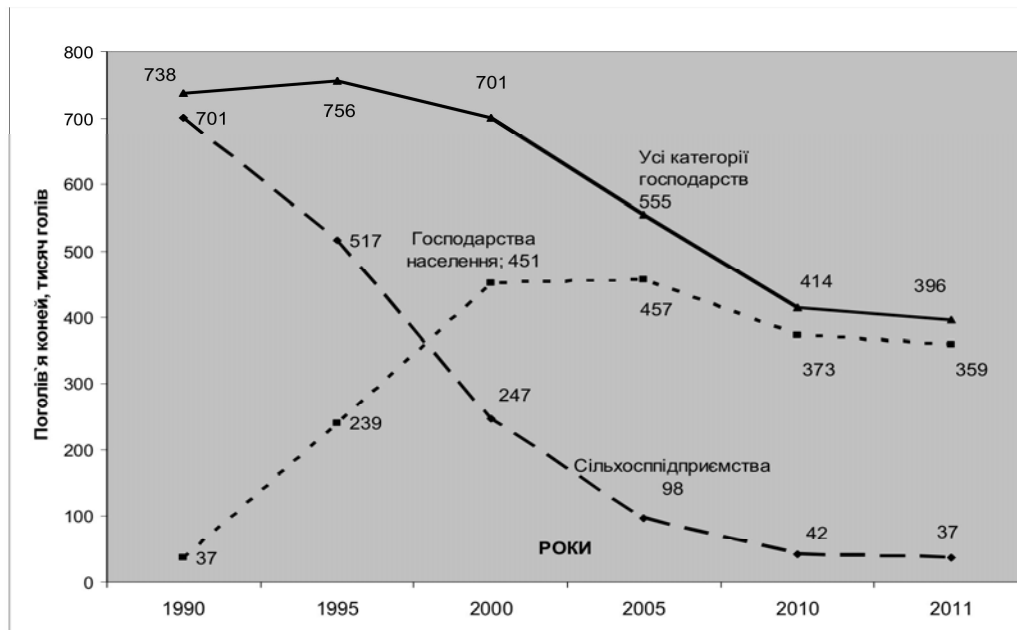


Рис. 1. Динаміка чисельності поголів'я коней в різних категоріях господарств України, тис. голів

Таблиця 1

Зміна загальної чисельності та племінних коней основних порід України за 2005 – 2010 роки

Показники		2005		2010	
		Гол.	%	Гол.	%
Чисельність поголів'я коней в усіх категоріях господарств, тис. голів		554,6	-	414,2	-
в тому числі племінних коней, голів		6482	100	6116	100
з них основних порід	Українська верхова	1835	29,8	2102	34,3
	Російська рисиста	1222	18,8	1128	18,3
	Орловська рисиста	987	16,2	962	15,6
	Чистокровна верхова	773	11,9	555	9,1
	Тракененська	144	2,2	207	3,4
	Новоолександрівська	694	10,7	451	7,4
	Торійська	443	6,8	274	4,5
	Гуцульська	168	2,6	161	2,9

Високі витрати на перетримку молодняку призводять до вимушеного скорочення маточного поголів'я. Стихійне вивезення племінних коней комерційними організаціями за межі країни знецінює генофонд заводських порід. Зменшення поголів'я може привести до зникнення малочисельних порід і до зростання інбридингу в інших породах.

Аналіз матеріалів з динаміки чисельності поголів'я коней в різних областях країни (табл. 2) свідчить про те, що за період з 1990 по 2011 роки

**Зміна чисельності поголів'я коней в окремих регіонах України
за 1990 – 2011 рр., тис. голів**

Регіони (області) України	Роки			
	1990	2000	2010	2011
Волинська	41,3	65,6	55,3	54,0
Львівська	47,1	66,5	50,1	48,9
Рівненська	37,0	57,0	49,4	48,4
Вінницька	53,6	46,8	22,8	21,5
Київська	31,2	26,3	10,2	9,1
Одеська	44,2	38,2	17,2	16,2
Полтавська	35,5	20,5	6,9	6,4
Чернігівська	45,2	39,1	18,0	16,7
Харківська	15,9	8,0	3,4	3,2
В цілому по Україні	738,4	701,2	414,2	395,7

в більшості з них відбувалося значне зменшення поголів'я і лише в окремих областях західного регіону (Волинська, Львівська, Рівненська та інші) спостерігається зростання поголів'я коней.

Виходячи з того, що конярство за напрямками використання поділяють на племінне, продуктивне і робоче нами проаналізовані статистичні матеріали [4] з динаміки реалізації коней на забій та з валового виробництва конини і в розрахунку на душу населення (табл. 3).

У післявоєнні роки найвищий рівень реалізації коней на забій у живій масі в основному за рахунок сільгосп підприємств (96,3%), припадав на 1960 рік, після чого протягом 70 – 90 років він зменшився у всіх категоріях господарств у 2 – 2,5 рази, а в с.г. підприємствах у 2 – 3,2 рази. В останні роки він підтримувався в межах 0,9 – 1,1 тис. тон, а решта – 19 – 20 тис. тон реалізується господарствами населення. Аналогічні тенденції виявлені й з виробництвом м'яса коней у забійній масі. В структурі загального виробництва м'яса усіх видів тварин і птиці доля конини в 1960 році складала 1,6%, в наступні десятиліття вона відповідно зменшилась до 0,6; 0,36; 0,27%. Незначне підвищення цього показника в 2000 – 2011 роках пов'язане з різким зменшенням обсягів виробництва м'яса усіх видів у забійній вазі, у порівнянні з 1990 роком.

Рівень річного виробництва конини у забійній масі в розрахунку на душу населення істотно не впливає на забезпечення фізіологічно обґрунтованих норм і на протязі останніх 30 років знаходиться в межах 0,18 – 0,26 кг.

Висновки

1. Загальна чисельність поголів'я коней за період 1990 – 2011 років у

Реалізація коней на забій у живій масі та виробництво м'яса у забійній масі, тис. тон

Категорії господарств	Роки						
	1960	1970	1980	1990	2000	2010	2011
Реалізація коней на забій у живій масі							
Сільгосп – Підприємства	55,4	26,2	20,6	17,7	5,9	0,9	1,1
Господарства населення	2,7	5,6	2,6	1,5	8,5	19,8	18,9
Усі категорії господарств	58,1	31,8	23,2	19,2	14,4	20,7	20,0
Виробництво м'яса коней у забійній масі							
Сільгосп – Підприємства	31,8	15,8	11,7	10,8	3,4	0,5	0,6
Господарства населення	1,6	3,3	1,5	0,9	4,9	11,6	10,9
Усі категорії господарств	33,4	19,1	13,2	11,7	8,3	12,1	11,5
в т.ч. на душу населення	0,77	0,40	0,26	0,22	0,18	0,27	0,26

всіх категоріях господарств України скоротилась на 46%. При цьому відбувся перерозподіл приналежності поголів'я з сільгоспідприємств у господарства населення (від 95:5 до 5:95%).

2. За останні 6 років (2005 – 2011) середньорічне зменшення поголів'я коней складає 26,5 тис. голів і племінних коней – на 5,7%, в тому числі: чистокровної верхової – на 28,2%, новоолександрівської – на 35%, торійської породи – на 38,2%.

3. Рівень річного виробництва конини на 1 особу в межах 0,18 – 0,26 кг істотно не впливає на забезпечення фізіологічних норм.

Література

1. Щорічна доповідь Бюро інформації про Населення (США, 2008 р.)/Комплексна Державна Програма реформування та розвитку сільського господарства України – К.: Мінагрополітики, 2010.- с. 116.

2. . Кореспондент, № 8, 5 – 11 березня 2010 р./Комплексна Державна Програма реформування та розвитку сільського господарства України - К.: Мінагрополітики, 2010.- с. 117.

3. Проблемы сохранения генофонда в коневодстве/ Лукьянова Г.А., Глазко В.И. Зб. наук. пр. Одеського агроуніверситету//Аграрний вісник Причорномор'я, сільськогосподарські та біологічні науки.- Одеса:

Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини

СМИЛ, 2006.- Вип. 32.- С. 87 – 89.

4. Сільське господарство України – 2011/Статистичний збірник.- К.: Держслужба статистики України, 2012.- 386 с.

ПОКАЗАТЕЛИ СОСТОЯНИЯ КОНЕВОДСТВА УКРАИНЫ.

Петрушко Н.П., к. с.-х. н., доцент,

Батыр Ю.Г., к. э. н., доцент,

Харьковская государственная зооветеринарная академия, г. Харьков

Петруша Е.З., д. с.-х. н., профессор,

Нагорный С.А., к. с.-х. н., доцент

Харьковский национальный технический университет
сельского хозяйства им. Петра Василенко, г. Харьков

Аннотация. В статье приведены материалы анализа состояния коневодства в хозяйствах разных категорий Украины за период 1990 – 2011 годы по динамике численности поголовья, а также по выращиванию, реализации на убой в живой массе и производству мяса лошадей в убойной массе во всех категориях хозяйств и отдельных регионах Украины.

Ключевые слова: коневодство, поголовье, хозяйства, производство, конина, реализация, регионы.

INDICATORS OF HORSE BREEDING IN UKRAINE

Petrushko M.P., Batyr Y.G., Petrusha E.Z., Nagornij S. A.

Summary. The paper presents the analysis of the material in the horse-breeding farms of different categories of Ukraine for the period of 1990 - 2011 years on the population dynamics of the population and growing, sale for slaughter in live weight and meat production of horses in slaughter weight in all categories of farms and regions of the Ukraine.

Key words: horse breeding, livestock, agriculture, manufacturing, horse meat, implementation, regions.
